

Dark Sky Møn og Nyord

VELKOMMEN TIL "DARK SKY MØN OG NYORD"

Du læser den tiende folder i en serie på ti, der tager dig med på udflygt i noget af Danmarks smukkeste natur. Du finder ideer til alle årstider. På de to kort finder du forslag til ture og udflygtsmål, hvor alle kan være med. Rigtig god tur.

PÅ TUR

På Møn og Nyord er der rigtig fine steder til oplevelser i mørket.

En af de helt fine mørketure er i Liselund Park (1) på Høje Møn. I parken kan du, udover den smukke stjernehimmel, høre natuglen tude og ane det smukke gamle slot. Måske møder du også den hvide dame, der efter sigende spøger i det gamle Lystslot.

Tag et liggeunderlag og varmt tæppe med på tur. Find et godt sted i parken at nyde aftenkaffen, mens du lytter til naturens lyde i mørket og kigger op på alle stjernerne. Jo længere tid du bliver siddende uden kunstigt lys, des flere stjerner vil du få øje på.

Er du ny i stjernekiggeri, så hav mobilen klar med en god app, der kan hjælpe dig med at finde de forskellige planeter og stjerner.

God tur!

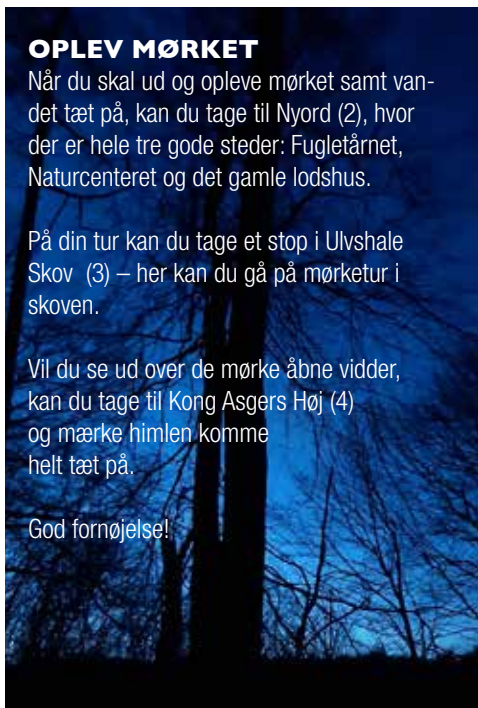
OPLEV MØRKET

Når du skal ud og opleve mørket samt vundet tæt på, kan du tage til Nyord (2), hvor der er hele tre gode steder: Fugletårnet, Naturcenteret og det gamle lodshus.

På din tur kan du tage et stop i Ulvshale Skov (3) – her kan du gå på mørketur i skoven.

Vil du se ud over de mørke åbne vidder, kan du tage til Kong Asgers Høj (4) og mærke himlen komme helt tæt på.

God fornøjelse!

SKOVEN I MØRKET

Der er private og offentlige skove i Danmark. I de private skove må du kun færdes på stierne, og kun fra kl. 6 om morgenen til solnedgang. I de offentlige skove må du gå udenfor stien, og også komme på besøg når, det er blevet mørkt.

HVORDAN OPLEVER DU NATUREN I MØRKET?

Du kan opleve det naturlige mørke på Møn og Nyord, når du kommer væk fra områder med menneskelig aktivitet.

Stil eller sæt dig et sted, vær stille og vent. Hvert sted har sine lyde og giver en ny oplevelse.

I mørket bliver dine høre- og lugtesanser ekstra gode, fordi du ikke kan se tydeligt.

Lydene i naturen kan virke anderledes, når det er mørkt end i lys. Du bliver mere opmærksom på de få fugle, der er.

Lyden af en mus, der piler over skovbunden. Et rådyr, der gør som en hund eller vinden, der får bladene til at rasle.

Kan du gætte hvilke dyr, der skaber lydene? Kan du også høre dem om dagen?

HVAD ER DARK SKY MØN OG NYORD?

I 2017 er Møn og Nyord blevet anerkendt som Skandinaviens første Dark Sky park og community af IDA*.

Her er nattehimmelen uforstyrret af storbyernes og industriens kraftige belysning, som dækker større og større områder på verdensplan.

Øerne har meget lidt lysforurening. Dette betyder, at der her er mulighed for at se den tætte stjernehimmel lysende klart.

I vinterhalvåret kan du på en klar aften udforske en spektakulær stjernehimmel. På en overskyet tusmørkeaften venter dig uforglemmelige oplevelser af naturens skygger, lyde og dine egne skærpede sanser, når du befinder dig midt i det naturlige mørke.

*IDA = International Dark-Sky Association

Store Bjørn

VIDSTE DU, AT:

- der findes 88 stjernebilleder på himmelen.
- du kan altid finde Cassiopeia og Store Bjørn, når du kigger efter stjerner i Danmark.
- en del af Store Bjørn hedder Karlsvognen og ligner en barnevogn.
- hele året kan du se Nordstjernen. Mål 5 gange afstanden mellem de to bageste stjerner på Karlsvognen og følg retningen opad til Nordstjernen.
- det er ikke kun stjerner, du kan se på himlen, du kan også se månen, planeter, satellitter og fly.
- solen også er en stjerne.
- et lysår svarer til 9,5 billioner kilometer og beskriver den afstand, lyset bevæger sig på et jordår (365 dage).
- sirius er en af de nærmeste stjerner med en afstand på 8,6 lysår.
- stjernesked er små meteorider, der rammer jordens atmosfære ca. 80 km over jordens overflade og brænder op.
- På darkskyparkmoen.dk kan du læse meget mere.

Året rundt med Dark Sky

Der er altid noget nyt at opleve, når du er udenfor.

VINTER

5 stjerner formet som et W er Cassiopeia.

Se Orion med hans bælte, der ses som 3 stjerner lige på række, kig mod syd-øst.

Hør rævene gø og hyle i mørket.

FORÅR

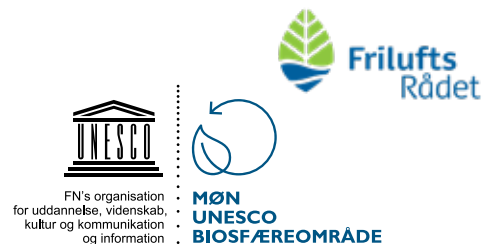
Se Sirius, der er himlens klareste stjerne.

Sangdrobler findes i haver og skove, og på en lun forårsaften kan du (måske) tydeligt kende dens sang – *akvavit, akvavit, akvavit – rigtig tit, rigtig tit, rigtig tit*

Hør natuglerne tude og ungernes hæse kalden i den mørke skov i maj og juni.

Hvad er Møn UNESCO Biosfæreområde (Møn UBO)?

FN har dannet organisationen UNESCO for at sikre og formidle vores fælles kultur- og naturarv. Et verdensomspændende samarbejde mellem videnskaben, lande og lokale ildsjæle hjælper UNESCOs forskellige programmer med at bevare unikke steder.

SOMMER

Byg din egen stjernekiggerkasse.

Besøg Fugletårnet på Nyord (2) og lyt til koncerten fra de mange vade- og andefugle i området.

Oplev duftene af nektar fra de vilde blomster, som tiltrækker natsværmerne og derfor også flagermus.

Vinsværmer

Husmoderugle

EFTERÅR

Kan du se planeterne Venus, Mars, Saturn og Jupiter?

Du kan se mælkevejen, der består af 200 milliarder stjerner som en spiralakse.

I efteråret er der størst chance for at se stjernesked.

Gå en tur i den mørke skov uden kunstigt lys, når det er fuldmåne.

Målet med Møn UBO er at bevare øens unikke natur og støtte op omkring lokalbefolkningens ønsker om at leve et liv i samspil med naturen. I 2017 blev Møn og de omkringliggende øer samt vandområder udpeget som det første danske UNESCO biosfæreområde. Biosfæren er summen af alle levende organismer på jorden og deres levesteder.

Cassiopeia

Mere viden

Der findes mange apps, der kan vise dig rundt på nattehimmelen, som du kan tage med dig overalt.

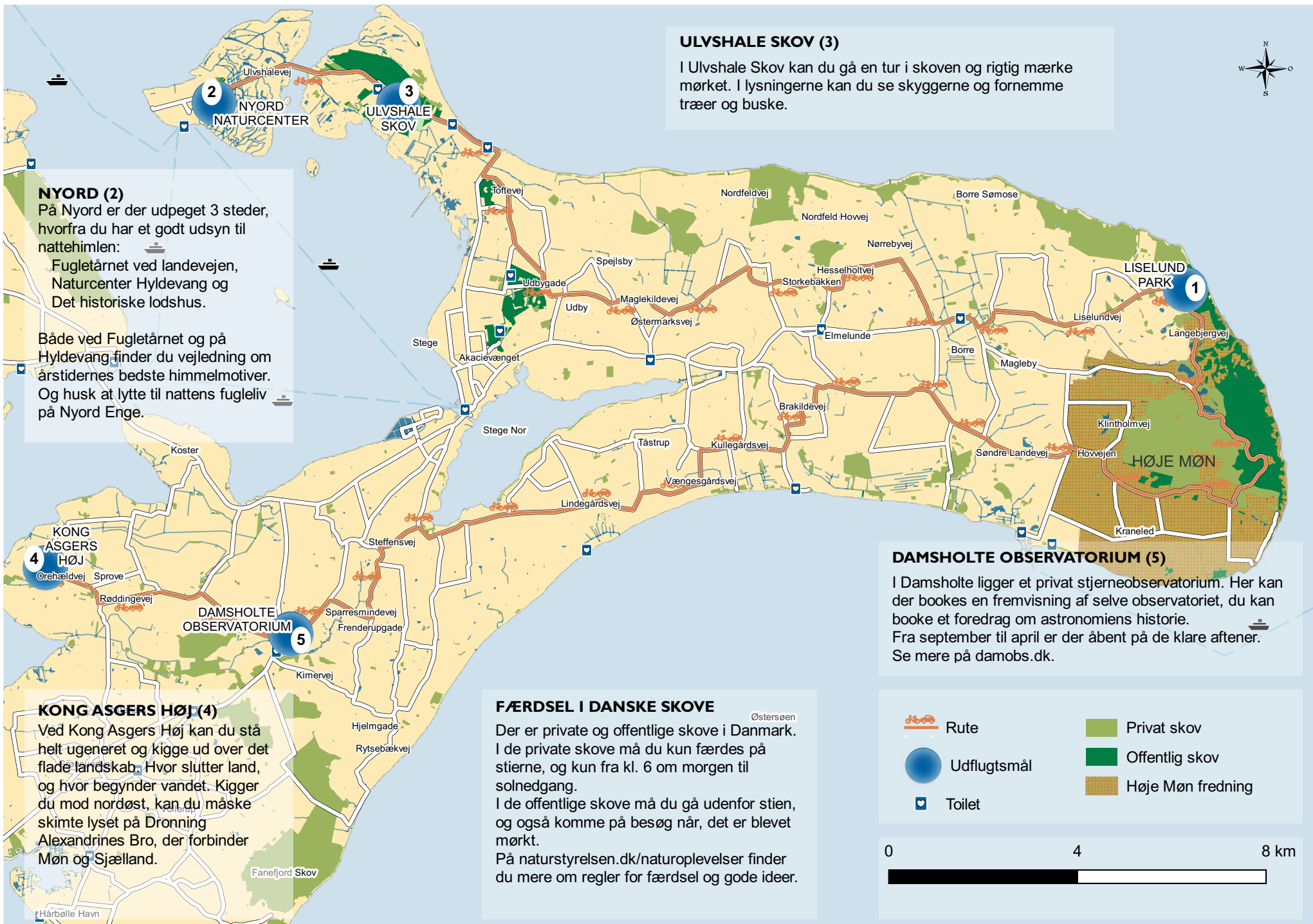
Du kan besøge Damsholte Observatorium (5). Find information og åbningstider på damobs.dk.

Du kan komme med på en guidet tur med en af de mønske Dark Sky guider.

Læs mere om Dark Sky på visitmoen.dk og på darkskyparkmoen.dk.

Find flere spændende turforslag i samme serie:

- Unikke Møn
- Urørt skov, mosekonen og vilde heste
- Ø-riget
- Under stenene
- Leg i naturen
- Spis vildt
- Vilde bier
- Som en fisk i vandet
- Gemte levesteder i byen og udeskole i naturen
- Dark Sky

ULVSHALE SKOV (3)
 I Ulvshale Skov kan du gå en tur i skoven og rigtig mærke mørket. I lysningerne kan du se skyggerne og fornemme træer og buske.

NYORD (2)
 På Nyord er der udpeget 3 steder, hvorfra du har et godt udsyn til nattehimmelen:
 Fugletårnet ved landevejen, Naturcenter Hyldevang og Det historiske lodshus.
 Både ved Fugletårnet og på Hyldevang finder du vejledning om årstidernes bedste himmelmotiver. Og husk at lytte til nattens fugleliv på Nyord Enge.

DAMSHOLTE OBSERVATORIUM (5)
 I Damsholte ligger et privat stjerneobservatorium. Her kan der bookes en fremvisning af selve observatoriet, du kan booke et foredrag om astronomiens historie. Fra september til april er der åbent på de klare aftener. Se mere på damobs.dk.

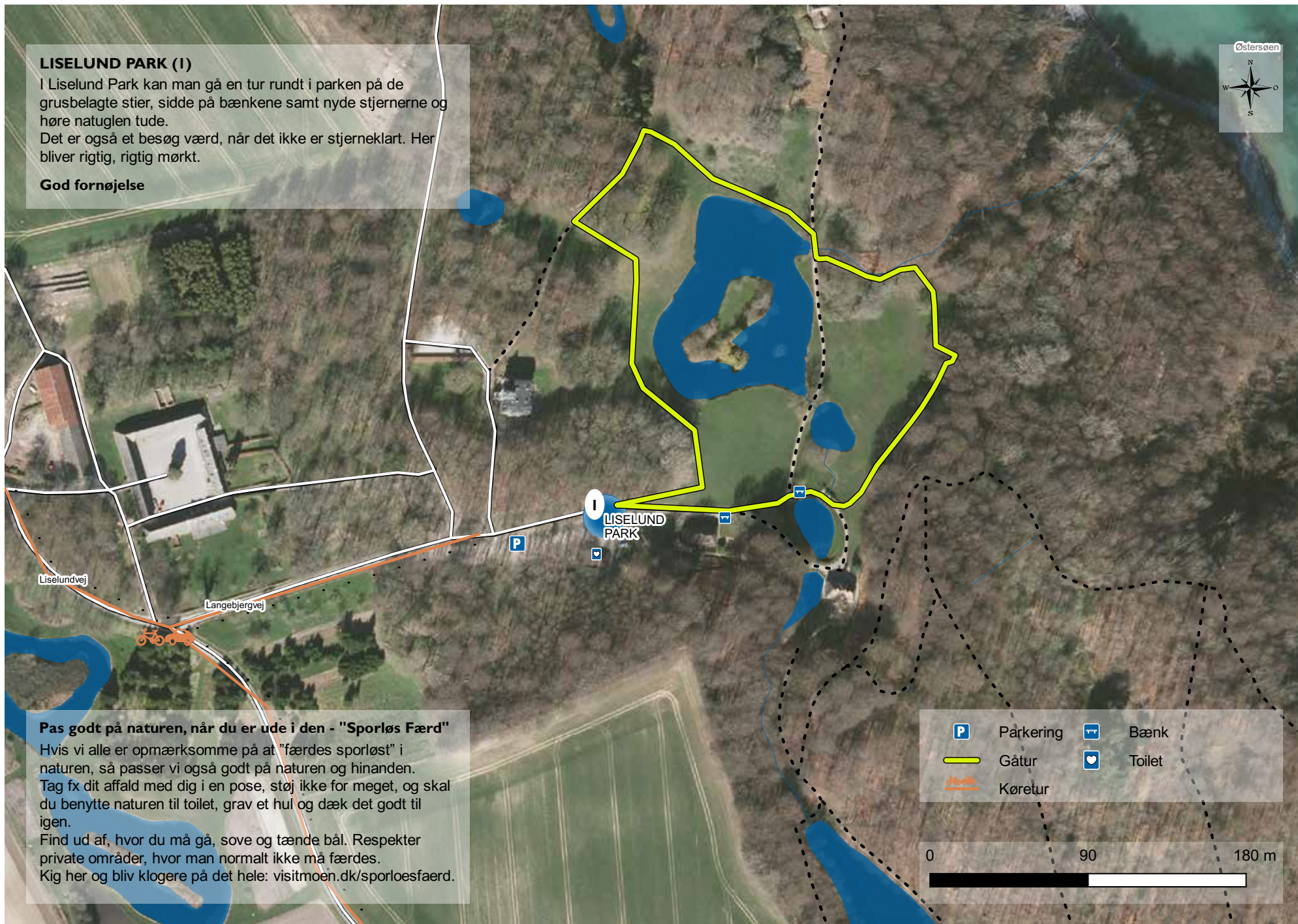
KONG ASGERS HØJ (4)
 Ved Kong Asgers Høj kan du stå helt ugeneret og kigge ud over det flade landskab. Hvor slutter land, og hvor begynder vandet. Kigger du mod nordøst, kan du måske skimte lyset på Dronning Alexandrines Bro, der forbinder Møn og Sjælland.

FÆRDELSE I DANSKE SKOVE
 Der er private og offentlige skove i Danmark. I de private skove må du kun færdes på stierne, og kun fra kl. 6 om morgenen til solnedgang. I de offentlige skove må du gå udenfor stien, og også komme på besøg når, det er blevet mørkt. På naturstyrelsen.dk/naturoplevelser finder du mere om regler for færdsel og gode ideer.

Østersøen

- Rute
- Udflugtsmål
- Toilet
- Privat skov
- Offentlig skov
- Høje Møn fredning

0 4 8 km

LISELUND PARK (1)

I Liselund Park kan man gå en tur rundt i parken på de grusbelagte stier, sidde på bænkene samt nyde stjernerne og høre natuglen tude.

Det er også et besøg værd, når det ikke er stjerneklart. Her bliver rigtig, rigtig mørkt.

God fornøjelse

Pas godt på naturen, når du er ude i den - "Spørløs Færd"

Hvis vi alle er opmærksomme på at "færdes spørløst" i naturen, så passer vi også godt på naturen og hinanden. Tag fx dit affald med dig i en pose, støj ikke for meget, og skal du benytte naturen til toilet, grav et hul og dæk det godt til igen.

Find ud af, hvor du må gå, sove og tænde bål. Respekter private områder, hvor man normalt ikke må færdes. Kig her og bliv klogere på det hele: visitmoen.dk/sporloesfaerd.

Parkering	Bænk
Gåtur	Toilet
Køretur	

